

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

25. De statu inuestigando: Et de Causis Asystatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

bus causis exordia adtexere, trahereque diffusus, & in transitionibus, ac parergis luxuriare, quæ omnia ludentium sunt potius declamatorum, quam negotiosorum hominum.

Quartum ad eos pertinet, qui longos amant circuitus, & diem, quod aiunt, dicendo eximere. Benè de hac re monet Paschalius, V. C.

Quæ ratio (inquit) est adstricti motis, totiusque adeò vitæ, eadem quoque est sermonis: ut enim in libera ciuitate fatendum est multa redundare in moribus, ita in orationibus, quæ ibi habentur, multa plerumque inest procacitas linguæ, & superfluens quædam verborum luxuries similis morum. Id totum in aula excipitur magno derisù, & exponitur pari fastidio. Quippe aulico palato, id est, docto, & erudito, nihil magis ad gustum est, quam sobrietas quædam ponderosa. Senatores liberi populi hoc se amplectuntur, quod multo sermone diem eximunt, ac multa libertate agunt.

At in aula hæc libertas est pro lasciuiâ, & nisi temperatur, continuò deridenda propinatur. Neque enim nuda, aut sola placet, sed ita si obnubitur grata illa suauitate, quam proignit peritia morum Principis. Illa quidem simplicior, hæc artificiosior. Et verò attenti, & perspicaces rerum æstimatores satis intelligunt, in ijs gentibus, quæ regnantur, vulgarem sermonem, cui merito nomen indè potest morum speculo, præ se ferre nescio quid pressi, concinni, neruosi, quale extat illud de Menelao dictum, qui,

Ἐπιροχὰς ἦν ἀγέρεος
Παῦρα δὲ ἄλλα μάλ᾽ ἠγύσιος.

GENVS IVDICIALE.

De statu, & tractatione causarum.

CAPVT XXIV.

Restat vt Patronum, armis pietatis, eloquentiæ, & eruditionis instructum in causarum tractationem, quasi in aciem educamus. Qua in re primùm cognoscendæ sunt, quæ à Græcis *σέως* appellantur, de quibus, cum infinita sint propè apud Rhe-

tores Græcos sermonum curricula, lubet rem in pauca contrahere.

Status (vt ex vulgatis definitionibus constat) est quæstio, quæ ex primo causarum quid conflictu nascitur, in quo sciendum est, quod habet Tullius, quid sit intentio, depulsio, quæstio, ratio, ratiocinatio, infirmatio, quæ D. August. in sua Rhetorica fufius explicat.

Intentio igitur est, cum crimen aliquod intenditur ab aduersario, vt C. Flaminius Tribunus plebis Rempubicam malè gessit: hunc pater suus consilium plebis habentem de templo deduxit. Arguitur à filio læsæ maiestatis.

Depulsio, cum crimen defenditur à reo, vt non læsi maiestatem: ex hoc conflictu status sit.

Quæstio an maiestatem læserit Caij Flaurij pater?

Ratio, quid affertur in causæ fundamentum, vt in filium meum potestate vsus sum (inquit patens.)

Rationis infirmatio, cum diluitur, quod ad fulciendam causam affertur. At enim, qui patria potestate, hoc est priuata auctoritate, Tribunitiam potentiam, videlicet populi potestatem minuit, is maiestatem læsit. (Arguit filius.)

Iudicatio *κρίνωμεν* summa totius rei, & status quæstionis, ad quem collineare debent omnes argumentationes. An minuat maiestatem, qui in Tribunitiam potestatem patria auctoritate vtatur.

Longum est recensere, quot sint in hac parte scholasticorum, tum Græcorum, tum Latinorum ineptiæ, qui infinitas propè præceptorum minutias de statibus congerunt. Ne tamen artis formulæ ignorarentur, placuit istud ex Curio Fortunatiano vetere iurisco-sulto subijcere.

DE STATV IN-
uestigando.

Et de causis Aystatis.

CAPVT XXV.

Aystatis, quæ appellantur causæ sine statu, & fundamento, secundum Heteromagoram fiunt quatuor modis, quomodo *quomodo dignos- cuntur.*

Kkkk 2

Aystata
causa sine
funda-
mento
quomodo
dignos-
cuntur.

ἄποστατον
plura ge-
nera re-
centet
Hermo-
genes.
παρὶ τῶν
σάδων.

est, aut ἐλλείπουσα, aut ἰσάζουσα, aut μο-
νομερής, aut ἀπορομένη.

Ellipusa, quum aliquid deest ex circum-
stantijs, quod faciat quaestionem: vt si aliquis
abdicator, nec abdicationis vlla sit causa. Ea-
dem dicitur, κατ' ἐλλείπεις, & κατὰ μορίον, &
κατὰ περισσιν.

Isazusa, quum eadem ex vtraque parte di-
cuntur, & nihil proprium est partis alterius,
vt, Duo adolescentes vicini speciosas vxores
habebant, accusante adulterij. Quicquid e-
nim altera pars dixerit, idem & altera dictura
est. Eandem ἰσομερῆ, & κατ' ἰσότηα, &
παρισότηλι nominant.

Monomeres, quum ex prima parte tantum
constat, nec quicquam ex secunda afferri po-
test. Hac eadem ἑτερομερής, & καθ' ἑτερο-
μερίαν.

Aporos, quum iudex non inuenit quam
sententiam dicat: vt, tres similiter agebant, duo
soli reuersi sunt: accusant se inuicem cæ-
dis: Hic enim iudex non inuenit, quid se-
quatur, cum vterque ab altero dicat occisum,
& nihil vtrobiq; ad probationem afferri pos-
sit, deficiente circumstantia.

Ἀσύστατον
sive
causarum
sive statu
& funda-
mento alia
species.

Sunt & alie species, quas apud varios arti-
um scriptores inuenimus, vt, ἀνεστρέψουσα,
ἀχρονος, ἀδύνατος, ἀπίδαιος, ἀπρεπής,
ἀνεστρέψουσα, παρ' ἰσορίαν, ἀλογος.

Antistrepausa, quum actionem suam con-
uertunt litigantes. Talis fuit causa Protagoræ,
& Euatli, de qua dixi lib. 6. c. 28.

Achromos, quum color facti non inueni-
tur: vt, Decem milites belli tempore pollices
sibi amputauerunt, rei sunt lætæ Reip.

Adynatos, quum id in themate ponitur,
quod sit contra rerum naturæ fidem: vt si in-
fans accusetur adulterij.

Apithanos: cum id inuenimus in themate,
quod minus verisimile est: vt quum oculos
cæci recuperasse dicuntur. Quæ materiæ (in-
quit) solent recipi, quoniam, quamuis minus
verisimile sit, oculos recuperasse cæcum, ta-
men possumus credere à diuina maiestate:
alicui aliquando hoc esse
concedum.

De causis cacofistatis.

C A P V T XXVI.

Cacofistata sunt, quæ leui, & ruinoso
fundamento inniuntur, vt sunt ἀσπί-
πής, ἀνεσχμωτῶ παρ' ἰσορίαν, ἀλογος.

Aprepes, quum aliquid personæ incongru-
ens inuenitur, vt, vir fortis præmium accipiat.
Quando fortiter fecit, petit præmij nomine
nuptias filię suæ.

Anæschyntos, quum prima pars impudens
inuenitur, vt, luxuriosus pater abdicator filium
frugi.

Parhistoria, quando in controersia inueni-
mus, quod sit contra historię fidem.

Alogos sine ratione componitur: quamuis
omnia asystata ἀλόως dici possunt, siqui-
dem, nusquam in his ratio reperiri potest.

De ductu.

C A P V T XXVII.

Quum cognouerimus materiem confi-
tere, ductum quærimus, hoc est, mo-
dum, quo tota causa agenda sit.

Ductus sunt quinque, simplex, subtilis, fi-
guratus, obliquus, mixtus: simplex, quum
simpliciter id agimus, ita, vt in themate posi-
tum est. Subtilis, quum aliud est in themate,
aliud in agentis voluntate.

Figuratus, quum palam dicere pudor im-
pedit.

Obliquus, quum periculum prohibet aper-
tè agere.

Mixtus, qui est ex varijs compositus.

Simplex ductus, vt, Inuentus est quidam
iuxta cadauer, recens hominis occisi, sit reus
cædis: causatiuum, litis est, quod sit inuen-
tus, quod est præteriti temporis, & ideo ve-
rum est consilium, ac per hoc simplex est du-
ctus.

Subtilis, Amicos non habet, abdicator: Sub-
tilis inquam est ductus: quoniam aliud est in
themate, aliud in agentis voluntate: nam
quantum est in themate, abdicator filium, non
tamen verè abdicator, sed titulo abdicationis
frader, vt amicos habeat.

Figur.